

Galaterne 2,11-21 i den Autoriserede 1992 og den nye Hverdagsdansk:

Autoriserede 1992

Paulus' opgør med Peter i Antiokia

¹¹ Men da Kefas kom til Antiokia, trådte jeg op imod ham ansigt til ansigt, for han havde dømt sig selv. ¹² Før der kom nogle fra Jakob, spiste han nemlig sammen med hedningerne; men da de kom, trak han sig tilbage og skilte sig ud af frygt for de omskårne. ¹³ Og sammen med ham hyklede også de andre jøder, så selv Barnabas blev revet med af deres hyklery. ¹⁴ Men da jeg så, at de ikke gik lige fremad efter evangeliets sandhed, sagde jeg til Kefas i alles påhør: Når du, der er jøde, lever som hedning og ikke som jøde, hvordan kan du så tvinge hedningerne til at leve som jøder? ¹⁵ Vi er jøder af fødsel, ikke syndere af hedensk herkomst. ¹⁶ Men fordi vi ved, at et menneske ikke gøres retfærdigt af lovgerninger, men kun ved tro på Jesus Kristus, har også vi sat vores lid til Kristus Jesus for at gøres retfærdige af tro på Kristus og ikke af lovgerninger. For af lovgerninger vil intet menneske blive retfærdigt. ¹⁷ Men når vi, ved at søge at blive retfærdige i Kristus, selv er kommet til at stå som syndere, går Kristus så ikke syndens ærinde? Aldeles ikke! ¹⁸ For hvis jeg igen bygger det op, som jeg har brudt ned, så viser jeg mig som en overtræder. ¹⁹ For jeg er ved loven død for loven for at leve for Gud. Jeg er korsfæstet med Kristus. ²⁰ Jeg lever ikke mere selv, men Kristus lever i mig, og mit liv her på jorden lever jeg i troen på Guds søn, der elskede mig og gav sig selv hen for mig. ²¹ Jeg ophæver ikke Guds nåde, for hvis der kan opnås retfærdighed ved loven, er Kristus jo død til ingen nytte.

Hverdagsdansk

Paulus har tidligere konfronteret Peter i Antiokia

¹¹ Engang da Peter var på besøg i menigheden i Antiokia, var jeg nødt til at konfrontere og irettesætte ham, for han var helt forkert på den. ¹² Da han først ankom, havde han intet imod at have spisefællesskab med de kristne som ikke var jøder. Men da nogle af Jakobs jødiske bekendte fra Jerusalem kom, trak han sig tilbage fra fællesskabet med de ikke-jødiske kristne. Det gjorde han af frygt for dem der mener at man ikke kan være kristen uden også at være omskåret. ¹³ De øvrige jødekristerne i Antiokia fulgte Peter i hans hyklery. Ja, selv Barnabas lod sig rive med ind i det.

¹⁴ Da jeg så hvordan de jødekristerne ledere gik på kompromis med sandheden, irettesatte jeg Peter i alles påhør. Jeg sagde til ham:

»Selvom du er jøde, følger du jo ikke længere alle de jødiske skikke. Hvordan kan du så forlange at de kristne som ikke er jøder, skal antage jødiske skikke før du kan acceptere dem? ¹⁵ Vi der er født som jøder, har i modsætning til de der ikke er jøder, et grundigt kendskab til Guds lov. ¹⁶ Men vi har indset at intet menneske kan blive accepteret af Gud ved at overholde Toraen. Det sker kun ved tro på Jesus som Frelseren. Derfor har vi også sat vores lid til ham alene. Vi ved at vi er blevet accepteret af Gud på grund af vores tro og ikke ved at overholde Toraen. ¹⁷ Nogle jøder betragter os som store syndere fordi vi har sat Toraen til side for i stedet at blive accepteret alene på grundlag af hvad Kristus har gjort for os. Er det sandt at vi er store syndere fordi vi har sat vores lid til ham i stedet for lovgerninger? Absolut nej! ¹⁸ Det er kun hvis jeg går tilbage og genopbygger det system af love som jeg er blevet løst fra, at jeg virkelig er en synder.

¹⁹ Også *mit* liv var engang styret af Toraen. Men jeg blev løst fra den for at kunne leve for Gud. Mit gamle liv er korsfæstet med Kristus. ²⁰ Jeg lever ikke som jeg gjorde før, men nu lever Kristus i mig. Alt hvad jeg gør, det gør jeg i troen på Guds Søn som elskede mig og gav sit liv for mig. ²¹ Jeg står fast på at Gud accepterer os alene på grund af sin nåde. Hvis det var muligt at blive accepteret af Gud ved at overholde Toraen, så døde Kristus jo til ingen nytte!«

¹¹ Ordet "Men" i A92 er en misvisende oversættelse af den græske tekst. Man har ikke været klar over den nyere sprogvidenskabs opdagelser om det græske sprog. Det græske bindeord betyder i denne sammenhæng blot at et nyt afsnit begynder, og den bedste oversættelse her er ikke at oversætte det. Vi har oversat med "Engang da" for at forstærke tidskonjunktionen "dengang da" og for at markere at den begivenhed som beskrives i afsnittet her, efter alt at dømme fandt sted før den begivenhed som blev omtalt i det foregående afsnit. De øvrige ændringer er foretaget for at komme nærmere grundtekstens mening og intentioner samt at klargøre baggrunden. Peter var på det tidspunkt stationeret i Jerusalem, mens Paulus og Barnabas havde ansvar for menigheden i Antiokia. Altså var Peter kun på besøg. Det er uklart hvorfor Paulus bruger Peters hebraiske tilnavn Kefas. Måske fordi han stadig var de jødekristernes talsmand som havde svært ved at acceptere at de græske kristne var fuldgyltige medlemmer af Guds folk selv efter oplevelsen med Kornelius i Cæsarea. Meget tyder på at Galaterbrevet er det ældste brev i Ny Testamente, formodentlig fra år 48-49. Oversættelsen "havde dømt sig selv" er misvisende og gengiver ikke tekstens mening klart nok. Kefas har på det tidspunkt ikke "dømt sig selv", men han var dømt ved sine forkerte handlinger. Paulus måtte konfrontere ham og forklare for ham hvorfor han var forkert på den.

¹² Her har vi klargjort at det at spise sammen med de ikke-jødiske kristne var et udtryk for solidaritet og fællesskab med dem. For at vise at det der omtales i v. 12, er en baggrund som fandt sted før det vi lige har hørt i v. 11 har vi følt os nødsaget til at bruge nogle grammatiske virkemidler som "Da ... havde han ...". Formålet er som altid at komme nærmere en klar kommunikation af den oprindeligt tilsigtede mening. "Nogle fra Jakob" har vi udfyldt med hvad der er underforstået, nemlig at de var jødekristerne fra Jerusalem som stod Jakob nær, men den slags jødekristerne som krævede at de ikke-jødiske kristne skulle omskæres og holde de jødiske love for at blive regnet med til Guds folk. Det var den største kirkekonflikt i den første menighed hvor de jødekristerne skulle gennem en radikal omskoling fra de gamle

traditioner til det nye budskab Jesus kom med. Den traditionelle gruppe af jødekristne kaldes her og andre steder for ”de omskårne”. Alle jøder var omskårne, også Paulus, men meningen i denne sammenhæng er specifikt de jødekristne der holdt fast ved alle de jødiske love og traditioner. Fordi der er så meget baggrundsviden her, er vi nødt til at klargøre det for vores læsere som vi formoder ikke har den historiske og teologiske baggrund for at drage de nødvendige konklusioner.

¹⁴ Også her er det bedre at oversætte med nyt afsnit end ”men”. I bedste fald er et ”men” overflødig”. Ovenfor var det misvisende. Vi har klargjort hvem ”de” var. Den første sætning i Peters tale er meget knudret i A92, så den er klargjort på et bedre dansk hvor vi først giver baggrunden og derefter følgesætningen.

¹⁵ ”Syndere af hedensk herkomst” er uklart. Der tænkes på at jøderne betragtede ikke-jøder som ugudelige syndere i modsætning til jøderne der kendte Gud og havde Guds lov. Paulus sætter fokus på Peters tankegang og den farisæiske følelse af at være bedre end ikke-jøderne. Paulus accepterer at jøderne har et fortrin, men ikke at de er bedre.

¹⁶ Udtrykket ”retfærdiggjort” er ikke normalt dansk, så vi har kommunikeret meningen ved at sige ”blive accepteret af Gud”. Igen har vi opdelt en kompliceret græsk sætning i mindre sætningsenheder i respekt for det danske sprog og for forfatterens intentioner.

¹⁷ Det er uklart i A92 hvad ”komme til at stå som syndere” betyder. Ordret står der ”Også vi blev fundet/set på som syndere.” Paulus referer til at de jødekristne fra Jerusalem fandt Peter, Barnabas og de andre jødekristne i Antiokia i et spisefællesskab med ikke-jøder som et resultat af den forkyndelse om Kristus der åbenbart foregik i Antiokia. For jøderne fra Jakob var det en synd fordi de derved overtrådte jødiske skikke. Men Paulus mente jo netop ikke at de derved var blevet syndere. Snarere tværtimod. Derfor siger han ”Aldeles ikke!” Vi har klargjort at anklagepunktet var at de havde sat den jødiske lov til side i den forstand at de ikke forlangte at ikke-jøderne skulle følge jødiske traditioner og skikke, og især det at de ikke behøvede at bliver omskåret. Det var kardinalpunktet. At jøderne betragtede det som en synd at spise sammen med ikke-jøder skyldtes reglerne om at Guds folk ikke måtte lade sig smitte af andre folkeslags ”urenhed”.

¹⁸ Her har Paulus en mesterlig indirekte irettesættelse af Peter. Paulus bruger som regel ”jeg”-formen når han irettesætter dem han taler til. Formålet er at undgå at såre den der bliver irettesat.

¹⁹ Det er uklart på dansk hvad der forstås ved talemåden at ”være død for loven” eller som det også kan oversættes ”være død i forhold til loven”. Det betyder at man er uden for lovens jurisdiktion. Er man ”død i forhold til loven” betyder det at man er uden for lovens rækkevidde, at loven ikke kan nå en med sine krav, at man ikke er underlagt loven. Det har vi oversat ved at være ”løst fra loven”. Udtrykket ”ved loven” eller mere ordret ”gennem loven” har vi ud fra den græske tekst fortolket som en beskrivelse af Paulus’ liv før han mødte Jesus. Han har gennemlevet et liv under loven, men er nu løst fra den. Han døde fra loven da Jesus åbenbarede sig for ham og åbenbarede frihedsbudskabet for ham i al sin radikalitet. Den oplevelse beskriver han som sin egen korsfæstelse, akkurat som Kristus måtte dø. Paulus måtte give afkald på al den gamle jødiske teologi og rettroenhed som han i Fil 3,8 kalder for ”affald, skarn”. Med denne irettesættelse af Peter opbygger Paulus på eminent måde det skyts han skal bruge i det næste kapitel overfor galaterne.

²⁰ Paulus sammenligner med sit tidligere liv uden tro på Kristus, blandt andet for at klargøre for Peter at Peter har brug for en lignende radikal afstandtagen fra det gamle liv under loven. Nu har han Kristus. Vi har klargjort den radikale ændring fra før til nu. Før Paulus mødte Jesus, levede han for sig selv, men nu er Kristus blevet hans et og alt, hans Herre og vejleder. Før var det et liv under loven, nu er det et liv i tro.

²¹ Nu er Paulus kommet til afslutningen af sin irettesættelse af Peter. Hvis Peter mener at de ikke-jødiske kristne skal omskæres og følge loven for at blive accepteret af Gud, så er der jo intet nyt i evangeliet. Så kunne man lige så godt fortsætte med at være jøde. Så er Kristus død til ingen nytte. Paulus ved godt at det er umuligt at overholde loven på den fuldkomne måde som Gud kræver. Intet mennesker har nogensinde gjort det, undtagen Kristus selv, som dog heller ikke gjorde det for at blive accepteret af Gud. A92 har valgt ikke at markere hvor Paulus’ tale til Peter ender fordi det er et fortolknings spørgsmål. Vi er dog så overbeviste om ud fra en litterær og sproglig analyse at talen ender efter v. 21 at vi sætter et sluttegn her.

Galaterne 2,11-21 i Hverdagsdansk 1992 og den nye Hverdagsdansk:

Hverdagsdansk 92

Paulus irettesætter Peter

¹¹ Da Peter kom til Antiokia, måtte jeg imidlertid åbent træde op imod ham; for det var tydeligt, at han opførte sig forkert. ¹² I begyndelsen spiste han nemlig sammen med folk, der var hedningekristne. Men senere, da nogle af Jakobs jødiske venner kom, turde han ikke længere spise sammen med dem; han var bange for dem, der var omskårne. ¹³ Alle de andre jødekristne – selv Barnabas – hyklede på samme måde. ¹⁴ Da jeg så, at de hverken levede efter deres egen overbevisning eller evangeliets sandhed, sagde jeg til Peter i alles påhør: »Selv om du er jøde af fødsel, har du jo for længe siden lagt de jødiske love på hylden. Hvorfor forsøger du da nu at tvinge disse hedningekristne til at adlyde dem?«

Både jøder og hedninger frelses ved tro

¹⁵ Vel er vi begge jøder af fødsel. Ingen af os kommer fra hedenskab! ¹⁶ Alligevel er vi klar over, at vi aldrig kan komme til at stå retfærdige over for Gud ved at adlyde de jødiske love. Kun troen på Jesus Kristus kan sætte os i et ret forhold til Gud. Derfor har vi også sat vor lid til Jesus for ved tro på ham at stå frikendt for Gud. Ingen bliver nemlig frikendt ved at gøre gode gerninger eller ved at opfylde lovens krav. ¹⁷ Da vi som jøder søgte at komme i et ret forhold til Gud gennem Kristus, kom vi til at se os selv som syndere. Betyder det, at Kristus tjener syndens sag? Nej, langt fra! ¹⁸ Jeg gør kun noget forkert, hvis jeg igen prøver på at blive frelst gennem det gamle lovsystem, som netop er blevet brudt ned. ¹⁹ For ved loven er jeg blevet dømt til døden, for at jeg kan leve for Gud. Jeg blev korsfæstet sammen med Kristus, ²⁰ og det er ikke længere mig, der lever, men Kristus lever i mig. Og det liv, jeg nu lever som menneske, lever jeg i troen på Guds Søn, som elskede mig og gav sig selv for mig. ²¹ Denne Guds nåde holder jeg fast ved. Hvis det nemlig lod sig gøre at blive frelst ved at overholde de jødiske love, så var Kristi død jo til ingen nytte.

Hverdagsdansk 04

Paulus har tidligere konfronteret Peter i Antiokia

¹¹ Engang da Peter var på besøg i menigheden i Antiokia, var jeg nødt til at konfrontere og irettesætte ham, for han var helt forkert på den. ¹² Da han først ankom, havde han intet imod at have spisefællesskab med de kristne som ikke var jøder. Men da nogle af Jakobs jødiske bekendte fra Jerusalem kom, trak han sig tilbage fra fællesskabet med de ikke-jødiske kristne. Det gjorde han af frygt for dem der mener at man ikke kan være kristen uden også at være omskåret. ¹³ De øvrige jødekristne i Antiokia fulgte Peter i hans hykleri. Ja, selv Barnabas lod sig rive med ind i det.

¹⁴ Da jeg så hvordan de jødekristne ledere gik på kompromis med sandheden, irettesatte jeg Peter i alles påhør. Jeg sagde til ham:

»Selvom du er jøde, følger du jo ikke længere alle de jødiske skikke. Hvordan kan du så forlange at de kristne som ikke er jøder, skal antage jødiske skikke før du kan acceptere dem? ¹⁵ Vi der er født som jøder, har i modsætning til de der ikke er jøder, et grundigt kendskab til Guds lov.

¹⁶ Men vi har indset at intet menneske kan blive accepteret af Gud ved at overholde Toraen. Det sker kun ved tro på Jesus som Frelseren. Derfor har vi også sat vores lid til ham alene. Vi ved at vi er blevet accepteret af Gud på grund af vores tro og ikke ved at overholde Toraen. ¹⁷ Nogle jøder betragter os som store syndere fordi vi har sat Toraen til side for i stedet at blive accepteret alene på grundlag af hvad Kristus har gjort for os. Er det sandt at vi er store syndere fordi vi har sat vores lid til ham i stedet for lovgerninger? Absolut nej!

¹⁸ Det er kun hvis jeg går tilbage og genopbygger det system af love som jeg er blevet løst fra, at jeg virkelig er en synder.

¹⁹ Også *mit* liv var engang styret af Toraen. Men jeg blev løst fra den for at kunne leve for Gud. Mit gamle liv er korsfæstet med Kristus. ²⁰ Jeg lever ikke som jeg gjorde før, men nu lever Kristus i mig. Alt hvad jeg gør, det gør jeg i troen på Guds Søn som elskede mig og gav sit liv for mig. ²¹ Jeg står fast på at Gud accepterer os alene på grund af sin nåde. Hvis det var muligt at blive accepteret af Gud ved at overholde Toraen, så døde Kristus jo til ingen nytte!«

¹¹⁻¹² H92 er alt for uklar i v. 11-12, selvom den er ikke er helt så uklar som A92. Se noten ovenfor. Her er altså et eksempel på at H04 er mere fri end H92, men det skyldes ene og alene at vi mener mange i vores læsermålgruppe mangler den baggrundsviden som er nødvendig for at forstå ord som ”hedningekristne”, ”de omskårne” samt hvad der ligger bag navne som Antiokia (den første store menighed med et stort antal ikke-jøder) og Jakob (lederen af jødemenigheden i Jerusalem.)

¹⁴ Udtrykket ”efter deres egen overbevisning” er en tilføjelse til teksten som er unødvendig og giver forkert fokus. Peter vaklede stadig i sin overbevisning. Teksten siger at de ikke fulgte evangeliets kernesandheder. Det så Paulus mere klart end Peter.

¹⁵ Ordet ”Vi” hjælper til at se at Paulus tænker på jøderne, og ordet ”begge” som egentlig ikke står i teksten, klargør at Paulus taler til Peter. Derfor kan det undre at H92 afsluttede citatet i v. 14. Vi har sløjft ”begge” fordi Paulus også tænker på de andre jødekristne som hørte på selvom han henvender sig til Peter.

¹⁷ Vi har her en anden fortolkning end H92. Paulus betragter ikke sig selv som synder, men dem fra Jakob betragtede ham og Peter som syndere når de spiste sammen med uomskårne, ”urene” mennesker. Troen på Kristus bevirkede åbenbart at de kom til at stå som syndere i de traditionelle jødekristnes øjne, og naturligvis særligt i de ikke-kristne jøders øjne.

¹⁹ Vi fortolker ”død i henhold til loven” som nævnt i noten ovenfor, og mener ikke at det betyder at blive ”dømt til døden.” Faktisk er døden fra loven indgangen til friheden i Kristus.

²⁰ Det er uklart at sige ”det er ikke længere mig der lever”. Paulus lever stadig, men hans liv er totalt ændret. Kontrasten fra det gamle til det nye liv har vi klargjort.